

Hanketyöskentely on opiskelijalle ovi T&K-maailmaan

Anne-Mari Väisänen, Metsätalousinsinööri (YAMK), Projektipäällikkö, Teollisuus ja luonnonvarat, Lapin ammattikorkeakoulu

Sonja Niemelä, agrologiopiskelija, Teollisuus ja luonnonvarat, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: koulutus, opiskelu, hanketyö, opinnäytetyö, integrointi

Opiskelijoiden ja opettajien työpanos Kausityöntekijästä moniosaajaksi -hankkeessa

Kausityöntekijästä moniosaajaksi -hankkeessa ratkaistiin osaltaan kausiluonteisuuden ongelmaa, mikä on luonteenomaista Lapille tärkeissä elinkeinoissa metsä- ja matkailualoilla. Hankkeessa pilotoitiin yhdeksän kuukauden mittainen lyhytkoulutus, joka antaa valmiuksia työskennellä molempien alojen käytännön työtehtävissä. Opintojen laajuus oli yhteensä 55 opintopistettä jakautuen metsä- ja matkailualan opintoihin (25 op/kokonaisuus) sekä näitä tukeviin liiketalouden opintoihin (5 op).

Koulutus koostui metsä- ja matkailualan teoriaopinnoista, joista vastasi Lapin ammattikorkeakoulu. Manuaalisen metsänhoidon tehtävien sekä matkailualan työtehtävien ohjauksesta vastasivat Lapin ammattiopisto ja Lapin matkailuopisto. Teoria- ja käytännön harjoittelujen lisäksi opintoihin kuului kuukauden mittainen työssäoppimisjakso sekä metsä-että matkailuyrityksessä. Suomen Metsäkeskus toimi hankkeessa metsäalan yritysrajpinnassa ja vastasi yritysten osaamisen integroinnista opetukseen. Metsä- ja matkailualan yritykset osallistuivat koulutuksen osaamistarpeiden ja opintojen sisältöjen määrittelyihin sekä toimivat vierailevina luennoitsijoina ja vierailupaikkoina. Hankkeen opinnot eivät johtaneet tutkintoon, mutta niillä voi osoittaa osaamista jatko-opinnoissa ammatillisessa oppilaitoksessa tai

ammattikorkeakoulussa. Opiskelijat saivat opintosuoritusotteen Metsä- ja matkailupalvelun tuottaja -opinnoista.

Hankkeessa luonnonvara-alan TKI-työ integroitui vahvasti osaksi opetusta ja päinvastoin. Opetusta integroitiin soveltuvin osin osaksi tutkinto-opetusta, jotta varmistettiin koulutuksen resurssitehokkuus. Koulutuksen toteuttamiseen osallistui yhteensä seitsemän Lapin AMKin opettajaa metsä-, matkailu- ja liiketalousaloilta erikokoisilla työpanoksilla. Lisäksi opiskelijoiden opetukseen ja ohjaukseen osallistui yhteensä kuusi opettajaa Lapin ammattiopistolta ja Lapin matkailuopistolta.

Opettajien lisäksi hankkeessa työskenteli neljä Lapin AMKin luonnonvara-alan opiskelijaa, joista kolme teki opinnäytetöitä ja yksi toimi projektiharjoittelijana kesäaikana. Opinnäytetöiden toimeksiannot irrotettiin hankesuunnitelmasta niin, että kaksi metsätalouden opiskelijaa toteutti hankesuunnitelmasta yhden työpaketin ja yksi maaseutuelinkeinojen opiskelija osallistui hankkeen vaikuttavuuden arviointiin suorittamalla koulutuksen kokonaisarvioinnin eri näkökulmista. Projektiharjoittelua hankkeessa suoritti metsätalouden neljännen vuoden opiskelija, jonka työtehtävät koostuivat koulutukseen kuuluvan harjoittelun ohjauksesta ja työmaavalvonnasta.

Metsätalouden opiskelijoiden tehtäviin kuului tehdä kartoitus muiden kausiluonteisten alojen sekä kausityöntekijöiden kiinnostuksesta vastaavanlaiselle lyhytkoulutukselle. Kokonaisarvioinnin tehnyt opiskelija haastatteli pilottikoulutukseen osallistuneita opiskelijoita ennen opintoja, jokaisen opinto-osion jälkeen sekä koko koulutuksen jälkeen. Lisäksi palautetta koulutuksen onnistumisesta ja kehittämisideoista kerättiin opettajilta ja työvoimahallinnon edustajalta. Seuraavassa saamme lukea agrologiopiskelijan näkökulmaa hankkeissa työskentelystä ja osaamisen kehittymisestä hanketyössä.

Opiskelijan kokemus: yhteistyön ja verkoston tärkeys opiskelijan onnistumisessa

Tämän puheenvuoron toinen kirjoittaja, agrologiopiskelija Sonja Niemelä teki opinnäytetyönsä Kausityöntekijästä moniosaajaksi -hankkeessa. Hän arvioi hankkeen toimintaa ja siinä toteutettua koulutusta yhteensä lähes puoleltoista vuoden ajan. Työn tarkoituksena oli tehdä kokonaisarviointi hankkeessa toteutetusta pilottikoulutuksesta eri sidosryhmien näkökulmasta. Tutkimuksen keskiössä olivat erityisesti koulutukseen osallistuneet opiskelijat ja heitä

opettaneet opettajat sekä heidän näkemyksensä pilotin onnistumisesta. Tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa auttoivat sekä opettajatiimi että hankkeen henkilöstö. Opinnäytetyön tekeminen hankkeessa oli monipuolista ja vaihtelevaa; se on opiskelijalle eräänlainen näytön paikka, jossa sovelletaan käytäntöön koulussa opittuja asioita ja muuta osaamista työelämän hyödyksi.

Opinnäytetyön aikana Sonja työskenteli monien ihmisten kanssa. Hankehenkilökunnan kanssa pidettiin säännöllisesti palavereja, joissa käytiin läpi tapahtuneita asioita ja suunniteltiin yhdessä jatkoa. Työtä varten kerättiin useassa vaiheessa palautetta koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta ja opettajilta, minkä lisäksi Sonja osallistui muutaman kerran oppitunneille ja palautekeskusteluun havainnoimaan. Hankkeessa työharjoittelua suorittanut toinen opiskelija oli tärkeä aisapari opinnäytetyön tekijälle yhden haastattelun suunnittelussa ja aineiston keräämisessä. Lisäksi opinnäytetyön tekemiseen kuului yhteistyö opinnäytetyön ohjaajan ja muiden hankkeeseen liittyvien sidosryhmien kanssa.

Miten hanketyöskentely kehitti opiskelijan osaamista ja oppimista?

Hanketyöskentelyssä kiteytyi monia asioita, joita oli jo aiemmin opittu koulussa. Monet teorian tasolle jääneet asiat jäsentyivät kunnolla vasta työskennellessä kyseisten asioiden kanssa hankkeen yhteydessä. Hanke toi vaihtelua normaaliin opiskeluun, jossa pääasiassa istutaan luennoilla ja tehdään lyhyitä itseopiskelutehtäviä. Pitkä projekti kehitti kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä sekä oli monella tapaa myös palkitsevampi, kun aikaa ja panostusta oli laitettu siihen eri tavalla. Opiskelija oli tyytyväinen siihen, että hankkeen puitteissa tehty opinnäytetyö oli prosessina normaalia pidempi. Näin oli aikaa sisäistää käsitellyt asiat, ja laadullisen tutkimuksen ollessa kyseessä myös muokata tutkimusta tarpeen mukaan sen edetessä.

Hanketyöskentely sopii agrologiopintoihin mainiosti. Työssä pääsee hyödyntämään ammattikorkeakoulun aikana kehittyneitä osaamista ja kehittämään sitä edelleen. Työelämälähtöisyys on tärkeää kaikessa, mitä opiskelija tekee, sillä työelämän tarvitsemia osaajia opiskelijoista on valmistumassa. Hankemaailma oli kurkistus siihen, miten monipuolisia töitä hankkeissa on ja miten moninaisia persoonia niissä työskentelee. Kaikenlaisille persoonille löytyy töitä ja paikka työelämässä. Hanketyö myös avaa silmiä siihen, minkälaisia taitoja opiskelija voi vielä kehittää, jotta voi antaa täyden panoksen työelämässä valmistumisen jälkeen.

Hankkeeseen lähtiessään opiskelijalla on harvoin ennakko-odotuksia. Hän haluaa vain työskennellä mielenkiintoisen aiheen parissa mukavien ihmisten kanssa ja tehdä töitä vaihtelevasti. Opiskelijalle on hyvä antaa vastuuta ja toisaalta vapaat kädet tehdä työtä sekä tukea hankehenkilökunnalta aina tarvittaessa. Opiskelijalle on tärkeää, ettei häntä hylätä oman onnensa nojaan työn kanssa, vaan hänellä on tiimi tekemässä työtä hänen kanssaan ja muistuttamassa kysymään, jos joku asia mietityttää.

Työelämätaitojen kehittyminen

Tärkeimpiä opittuja asioita Kausityöntekijästä moniosajaksi -hankkeessa työskentelyn aikana olivat yleiset työelämätaidot. TKI-maailmaan hyppääminen voi olla aluksi kulttuurishokki. Opiskelijan voi olla ajoittain vaikea ymmärtää uusia toimintatapoja. Shokkia ei kuitenkaan tässä kirjoituksessa kerrotussa tapauksessa kestänyt kauaa, sillä vastaanotto oli ystävällinen ja hankehenkilöstö auttoi eteenpäin jatkuvasti. Opinnäytetyöhön ja hankkeen kokonaisarvointiin liittyvää tutkimusta tehtiin hankkeessa yli vuoden ja sen aikana opiskelija sai erittäin tärkeää työkokemusta ja itsevarmuutta myös tuleviin työtehtäviin.

Hankemaailma avasi näkymiä siihen, minkälaisia töitä opiskelija voi tulevaisuudessa tehdä ja minkälaista työelämä tänä päivänä on. Hankkeet ovat turvallinen paikka opiskelijoille harjoitella työelämään siirtymistä. Hanketyöskentely opintoihin yhdistettynä antaa opiskelijalle myös tukiverkoston, jolta saa tukea haasteiden edessä.

Hyöty omille opinnoille

Opinnäytetyöaiheen valinta oli Sonjan kohdalla sikäli erikoinen, ettei se varsinaisesti liity hänen omaan alaansa. Tätä ei kuitenkaan nähty missään vaiheessa ongelmana, sillä aihe oli opiskelijaa kiinnostava ja hieman haasteellinenkin. Jälkeenpäin Sonja oli jopa entistä tyytyväisempi aiheen valintaan, sillä tämän työn tekemisestä hän sai irti enemmän kuin kenties mistään oman alan aiheesta olisi saanut. Koko prosessin aikana piti itsenäisesti opiskella laajasti muun muassa tutkimusmenetelmiä, pedagogiikkaa ja koulutuksista yleisesti. Kaikki tähän opiskeluun käytetty panostus auttoi hahmottamaan tekeillä olevaa työtä ja syventämään osaamista myös omiin opintoihin liittyen.

Vaikka aihe ei näennäisesti liittynyt omaan alaan eli maaseutuelinkeinoihin, oli aiemmista opinnoista kuitenkin merkittävää hyötyä työn tekemisessä. Koulutusohjelman puitteissa on käsitelty myös metsätaloutta ja maaseudun monialaistumiseen liittyvää matkailua. Sonja suoritti osan perusharjoittelustakin poromatkailutilalla. Aiempina opintoina hänellä oli taustalla vielä metsäalan perustutkinto. Kaikki tämä yhdessä antoi hyvän pohjan lähteä työskentelemään Kausityöntekijästä moniosaajaksi -hankkeessa. Hanketyöskentely auttoi myös jälkepäin opinnoissa, sillä sen kautta opiskelija hahmotti opettajien ajatusmaailmaa vähän paremmin. Hanketyöskentelyn aikana opiskelija pääsee hieman erilaiseen rooliin ja osaksi tutkimusmaailmaa. Se auttaa ymmärtämään opetusta ja työelämäviittauksia uudella tavalla.

Kaiken kaikkiaan hankkeessa työskentely on opiskelijalle erittäin antoisaa ja kehittävää. Hän saa kokeilla käytännössä monia oppimiaan asioita, mutta ennen kaikkea oppia uutta. Työn aikana oppii sekä uutta teoretietoa käsitellyistä aiheista, että käytännön työelämätaitoja, kuten kokous-, haastattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Näitäkin taitoja on usein harjoiteltu aiemmissa opinnoissa, mutta ne iskostuvat osaamiseksi vasta sitten, kun niitä pääsee käyttämään ja kehittämään oikeassa työelämässä. Hankkeessa työskentely voi olla opiskeluajan kohokohta sille, joka tähtää hyvään työelämäyhteyteen ja kokee hankemaailman omaksi paikakseen.

Lisäarvoa luonnonvara-alan TKI-toiminnan ja opetuksen yhteistyöstä

Hanketyö ja ulkoisen rahoituksen hankkiminen ovat hyvin olennaisia osia nykypäivän työelämäosaamista. Hankeosaaminen edellyttää paitsi suunnitteluosaamista, yleensä myös kykyä työskennellä sekä verkostoissa että itsenäisesti. TKI-toiminnassa työskentely edistää opettajien ja opiskelijoiden hanketyöosaamista ja antaa uudenlaisia verkostoja hyödynnettäväksi hankkeen jälkeenkin. Hankkeiden moninaisten verkostojen kautta löydetään projekteihin eri osapuolten ja organisaatioiden osaamista ja vahvuuksia, joilla varmistetaan tutkimus- ja kehitystyön vaikuttavuutta.

Opettajien osallistumisen kautta voidaan opetukseen tuoda hankkeista uusinta tutkimustietoa ja osaamista. TKI-tiimit puolestaan saavat opettajilta substanssiosaamista, joka varmistaa hankkeen menestyksekkään toteuttamisen. Opetuksen ja oppimisympäristöjen kehittämishankkeissa opettajien osallistuminen on erityisen tärkeää, jotta hankkeesta saatava hyöty koetaan omaksi ja tärkeäksi ja se siirtyy opetukseen.

Lisäarvoa opetukseen hanketoiminnasta tuovat varsinaiset opetuksen kehittämishankkeet sekä oppimisympäristöihin liittyvät kehittämishankkeet. Lisäksi hankkeet mahdollistavat investointeja, jotka osaltaan takaavat opetuksen nykyaikaisuutta ja työelämävastaavuutta. Hankkeiden verkostojen kautta on löydettävissä opetukseen kaivattua työelämäyhteyttä ja työelämässä tarvittavaa osaamista.

Opiskelijat pääsevät hanketoiminnassa työskentelemään erilaisissa verkostoissa jo opiskeluaikana ja oppivat itsenäiseen työskentelyyn ja oman työskentelynsä aikatauluttamiseen ja vastuuttamiseen. He oppivat ymmärtämään aluekehitystyön mahdollisuudet ja ulkopuolisen rahoituksen tärkeyden organisaatioiden toiminnassa. Hanketoiminnassa opitaan myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, joiden kehittymisen voi opiskelijoissa nähdä jo suhteellisen lyhyen hanketyöskentelyn jälkeen. Onnistumisten kautta rohkaistutaan tekemään itsenäistä työtä ja päätöksiä toimeksiantajan ohjeistukset ja hankkeen tavoitteet huomioon ottaen. Monissa hankkeissa opiskelijoille avautuu myös mahdollisuus päästä toteuttamaan työelämän kehittämistyötä potentiaalisten työnantajien kanssa.

Hanketoiminnan ja opetuksen integrointi vaatii tavoitteellista ja sitoutunutta työtä; neuvotteluja, sopimista, ohjausta, neuvontaa ja kokonaan uusien toimintamallien kehittämistä. Silti se kannattaa, sillä integroinnista hyötyvät lopulta kaikki osapuolet.